

Fény és sötétség A Csend Hangjában

DAVID P. BRUCE

Megjelent a „The Theosophist” 2023. novemberi számában

David P. Bruce 2010 és 2023 között az amerikai Teozófiai Társulat nemzeti titkára, 2003 és 2010 között oktatási igazgatója volt. Ő a „Serving a Higher Purpose” szerzője, amelyet a Quest Books adott ki.

Van egy barlang Isten hegyén, az ő trónja mellett, ahol a fény és a sötétség örökké köröskörül száll, és felváltva elmozdul, ami az égen át hálás viszontagságokat hoz, mint a nappal és az éjszaka; Fény tör elő, és a másik ajtón átlátszó Sötétség lép be, egészen az ő órájáig, hogy elfátyolozza a mennyországot, bár a sötétség ott szürkületnek tűnhet.

*Elveszett paradicsom*¹

Amikor G.R.S. Mead először olvasta A Csend hangja kéziratát, lelkesen megállapította, hogy ez a legnagyobb dolog az egész teozófiai irodalmunkban.² Ez nem egy indokolatlan dicséret volt, mert Mead tudott egy-két dolgot az irodalomról: kiváló gnosztikus tudós és számos könyv szerzője volt. A „legnagyobb” melléknév magyarázatot igényel, mivel több jelentése van, amelyek közül az egyik a hatalmas méretet jelzi. Ha a Leleplezett Izszt vagy A Titkos Tanítást írta volna le, ennek lett volna értelme, de nem a Csend Hangjánál, amely mindössze 316 versből áll. Amit Mead nagy valószínűséggel „nagy”-ként értékelt, az a stílusa volt – a versek csodálatos szépsége, inspiráló hangvétele, a mindenütt bővelkedő magasztos képsorok.

Amikor Annie Besant H. P. Blavatsky (HPB) mentorálási stílusáról beszélt, egy rövid, de leleplező megjegyzést tett: „Tanárként H.P.B. inspiráló és szuggesztív volt, nem didaktikus.”³ Ennek bizonyítékát látjuk a Csend Hangjában, a költői képzetek ügyes felhasználásában, amely általában felemelő és hangulatkeltő, de sohasem didaktikus. Az olyan kifejezések, mint a „sötétség köpenye” vagy „illúzióink pora” megmozgatják a képzeletet, és olyan érzelmi reakciót váltanak ki, amelyre egy száraz metafizikai értekezés képtelen.

Ahhoz, hogy valóban hasznot húzhassunk a tanulmányból, meg kell ízlelnünk a képeket, időt kell hagynunk a rezonációra, mielőtt nekivágnánk a következő versnek. Ez nem olyan egyszerű, mint amilyennek hangzik, hiszen az őrült cselekedetek és a végtelen zavaró tényezők korában élünk. A nyugtalan készítés, hogy „*a következő dologra lépünk*”, mindenütt jelen van. Ha ellen tudunk állni ennek a szerencsétlen tendenciának, időt hagyunk a vizuális elemeknek, hogy mélyebb betekintést és megértést váltsanak ki, elkerülve ezzel a gyorsolvasással járó felületes ismerkedést.

Visszatérve Blavatsky tanítási stílusához, Besant hozzátette, hogy azt várja a tanítványaitól, hogy „*gyors intuícióval töltsék be a vázlatán hagyott hézagokat.*”⁴ Ezt szem előtt kell tartanunk A Csend hangja olvasásakor, mert az intuíciónak és a képzelőerőnek széles mozgásteret kell adni. Ez megint csak nehéznek bizonyulhat egyesek számára, de egészen más okból, mint egyszerűen a nyugtalanság és a türelmetlenség. Vannak olyan emberek, akik rendkívül intelligensek, és képesek könnyen megérteni az elvont fogalmakat, ugyanakkor nem tudják értékelni a művész nyelvét. Ahogyan T. S. Eliot megjegyezte egyik esszéjében: „*Van logikája a képzeletnek és van a fogalmak logikájának. Azok, akik nem értékelik a költészetet, mindig nehezen tudnak különbséget tenni rend és káosz között a képek elrendezésében.*”⁵ Azok számára, akik az értelmet helyezik előtérbe a képzelet helyett, a romantikus költő, Shelly szavai megfelelőek: „*Az értelem a már ismert tulajdonságok felsorolása; a képzelet e tulajdonságok értékének érzékelése, külön-külön és összességében is.*”⁶

Ahogy a cikk címe is mutatja, most a fényre és a sötétségre összpontosítunk. A Titkos Tanítás tanulmányozói tisztában lehetnek a metafizikai alapjukkal, amint ez a részlet felfedi:

„Ezen a síkon a sötétséghez nem adnak semmit, hogy világossá tegye, vagy a fényhez, hogy sötétség legyen. Ezek felcserélhetők, és tudományosan a fény csak a sötétség egyik módja, és fordítva. Mindazonáltal mindkettő ugyanannak a névnek a jelensége – ami a tudományos elme számára abszolút sötétség, az átlagos misztikus felfogása számára pedig sűrűke félhomály, bár a beavatott spirituális szemének abszolút fény.”⁷

Ennek a cikknek a hangsúlya azonban nem a metafizikán van, hanem a költői nyelv művészi értékén és hatásán, amely A Csend Hangját időtlen kinccsé teszi. Talán észrevetted, hogy bizonyos szinten kapcsolat van a költészet és a zene között. Ebben az esetben a fény és a sötétség képei olyan gyakran fordulnak elő, hogy „*motívumként*” működnek, amelynek meghatározása a következő:

Motívum: Dallamos, ritmikus, zenei egység, amely – amint azt Schönberg a zenei kompozíció alapjaiban kijelentette – „*egységet, kapcsolatot, koherenciát, logikát, érthetőséget és gördülékenységet*” hoz a kompozícióba, annak ismétlődése és változatos ismétlődése révén.

Nyilvánvaló, hogy egy motívum – akár zenében, akár költészetben – nem pusztán díszítés vagy ornamentika, hanem a kompozíció lényeges része. A Csend Hangjában való felhasználásával kapcsolatban érdemes a híres 20. századi operatőrt, John Altont idézni: „*A fénynek mondanía kell valamit. Van értelme, és hangulatot teremt.*”

Fedezzük fel, hogyan használja Blavatsky a fényt és a sötétséget A Csend Hangjában. Minden hivatkozás a számozott versekre az 1982-es Adyar centenáriumi kiadásból származik. (A

fordításban a magyar fordítás szövegét használtuk.) Meg kell jegyezni, hogy az alábbi idézetek közül sok kivonat, nem teljes vers. Ezekben az esetekben a szövegre való hivatkozás jobb megértést ad a tanulónak. Kezdjük a fényvel, majd a sötétséggel, és ez utóbbi alcsoportjaként kiemelt figyelmet fordítunk az árnyékokra.

Fény motívumok

Az első példa a tizennegyedik versben jelenik meg, és egy feltételezett záradékkal kezdődik:

„Ha lelked élted napsugarában mosolyogva fürdik . . .” (14)

Mit jelképez a napfény? Nem igazi és tartós boldogságot, hanem külső körülményeken alapuló örömet. Honnan tudjuk? A vers befejező szavai nyilvánvalóvá teszik:

„Ha lelked élted napsugarában mosolyogva fürdik . . . lelked akkor még a föld tulajdona”.

Ez az anyagi boldogság mulandó, mivel a külső körülmények mindig változó állapotban vannak. Figyeljük meg a feltételezett tagmondatok igéi közötti dichotómiát is:

„Ha lelked a test és az anyag hüvelyében vidáman dalol, ha lelked csalódásainak börtönében könnyet olt, ha lelked az ezüst fonalat, amely a Mesterhez fűzi, elszakítani vágyik – tudd meg, óh tanítvány, hogy lelked akkor még a föld tulajdona.” A mosolygás és az éneklés szembe van állítva a sírással és a küszködéssel, jelezve azt a lelket, amely a fájdalom és az élvezet között ingadozik, és nem találta meg az utat az igaz és tartós örömhöz.

Kétféle fény jelenik meg most egymás mellett: az egyik gyenge és homályos, pusztá fakszimiléje az „igazi fénynek”, amely valódi, önfenntartó és örökké tartó:

„E föld, óh tudatlan tanítvány, csak komor pitvara a derengő hajnalnak, amely megelőzi az igazi világosság völgyét – azon világosságét, amelyet a szél ki nem olthat, azon világosságét, amely kanóc és olaj nélkül ég.” (18)

Az alábbiakban a tanító arra biztatja a tanítványt, hogy keresse az igazság fényét, amely fényes és erőteljes: Keresd őt. . . a Bölcsesség Csarnokában. . . „*ahol az igazság fénye elmúlhatatlan dicsőségben ragyog.*” (32)

„Légy türelmes, jelölt . . . mint aki nem fél a kudarctól, nem udvarol a sikernek. Lelked tekintetét szegezd a csillagra, amelynek sugara vagy, a lángoló csillagra, amely az öröklét sötét mélységeiben, az ismeretlen végtelen terein ragyog. (137)

A fény a kísértés vagy a veszély szimbóluma lehet. Ebben a verssorozatban a fény csábító, magával ragadó és elbűvölő – amit mindenáron kerülni kell:

„Álnok szépségével veszélyes e Csarnok. . . Vigyázz lanú...! . . nehogy ámitó ragyogásától elkápráztatva a lelked ott időzzön és csalóka fényének rabul essék.” (33)

(A fény).. Az érzékeket megbabonázza, az értelmet elvakítja, és a vigyázatlant roncsként otthagyja” (34)

„Az éjjeli lámpád lobogó lángjához vonzott lepke végzete, hogy égett szárnyal, tapadós olajban lelje halálát.” (35)

Jelképezheti a Fény és a Sötétség állapotát is foltos (?) és szennyezetlen tisztaságban, ugyanakkor kissé távolinak és személytelennek tűnik:

„Az emberben minden múlandó, csak Alaya tiszta fényes lényege nem. Az ember az ő kristály-sugara; belülről szeplőtelen fénysugár, a durva külszínen pedig anyagi porhüvely.” (250)

„Lélek-tekinteted szegezd az egyetlen tiszta fényre, a ragaszkodástól mentes fényre és használd arany kulcsodat.” (255)

A transzcendencia szigorú tónusát magunk mögött hagyva a hangulat most az örömteli és sziporkázó ártatlanságra vált. A távoliség helyett a megközelíthetőség érzése:

„Ha a lótosz kelyhén a hajnal első sugarában csillogó égi harmat a földre hull, agyag lesz, a gyöngyszem, íme sárdarab.” (53)

Ahogy az gyakran megesik, az egyik képet egy másik, teljesen más típusú kép követi, ami drámai feszültséget kelt. A teljes szakasz elolvasása után rájövünk, hogy az ártatlan és talán naiv optimizmus rövid életű, talán a Lukács evangéliumában szereplő tékozló fiúra emlékeztet.

Ellentétben a kora reggeli napon szikrázó harmatcseppel, a következő szakasz fénye csodálatosnak, sőt hívogatónak tűnik, ugyanakkor titokzatosnak és ismeretlennek is:

„Látom az Ösvényt: sárban kezdődik, a csúcsa a Nirvána dicső fényében vész.” (205)

Az a tény, hogy a csúcs nem látható, szintén analógia érzékelési képességeink korlátjaira: Fejlődésünk léptékében emelkedve azt észleljük, hogy azokon a szakaszokon, amelyeken áthaladtunk, az árnyékokat összetévesztjük a valósággal. Minden lépés előre egy nagyobb fénybe való belépés, amihez képest az éppen elhagyott fény csupán egy árnyék.¹⁰

Még A Csend Hangja csúcspontján is, amikor a tanítvány meghaladta a magasságot, még mindig ott van a fényben az a titokzatos, bár csábító tulajdonság:

„Hallga! . . . az aranyfény mérhetetlen örvényléséből, amelyben a győztes fürdik... (312)

Hasonlítsa össze ezt a következő két sort. A képek által keltett érzések nem is különbözhetnének jobban:

„A jajkiáltásokra nyisd meg lelkedet, amint a lótosz megnyitja szívét, hogy a hajnali napsugárból igyék.” (59)

„A fájdalom egyetlen könnyét se hagyd a tűző napnak felszárítani, mielőtt a szenvedő szeméből le nem törölted.” (60)

Az egymás melletti részekben a napot először lágynak, táplálónak és gyógyítónak ábrázolják; másodszer olyannak, mint ami kirívó és megbocsáthatatlan. A fény a bátorsághoz és a félelemhez is köthető:

„A felfelé vezető ösvényt egyetlen tűz világítja meg – a szívben égő bátorság lángja. Minél bátrabb vagy, annál többet érsz el. Minél inkább félsz, annál inkább halványul a láng.” (239)

A félelemnek megvan az intenzitása, és olyan skálán működik, amely analóg, nem pedig digitális. A hatvankilencedik versben a lenyugvó nap egy sötét és vészjósló éjszaka előhírnöke, a küszöbön álló pánik, sőt rémület állapotára utal:

„Vétkei alakot öltenek és lehúzzák. Bűnei megszólalnak és hangjuk olyan, mint napnyugta után a sakálok üvöltése; gondolatai hadsereggé válnak, és fogoly rabszolgaként magukkal hurcolják.” (69)

Ez a fényt és a sötétséget magában foglaló képsor teljesen ellentétes az intuitív hatásokkal, ezért meglehetősen váratlan:

„A napfényből állj az árnyékba, hogy több helyet adhass másoknak.” (140)

A spiritualitás helyett a napfény a büszkeséget és az önmaga iránti elfogultságot képviseli. Az árnyékba költözés analóg azzal, hogy kilépünk a rivaldafényből, és odafigyelünk másokra, ahelyett, hogy a saját fontosság tudatunkat táplálnánk.

Sötétség motívumok

Szakképzett írók kezében a költői képalkotás szuggesztív és megmozgatja a képzeletet; a középszerű írók kezében a fény és a sötétség motívumai általában kiszámíthatóak és egysíkúak. Láttuk, hogy Blavatsky fényhasználata hajlékony és képlékeny, változatos hangulatokat és jelentésárnyalatokat fejez ki. Ez a helyzet a sötétség használatával kapcsolatban is.

Korábban már tárgyaltuk a tizenharmadik verset a fényvel kapcsolatban, de vegyük észre, hogy a szomorú bejárat a pszichológiai sötétség alagútját sugallja; a szürkület viszont egyszerűen egy felezőpont az éjszaka és a nappal között. Más szóval, a bejárat implikált sötétsége és a szürkület viszonylagos sötétsége nem állandó állapotok, hanem a növekedés szakaszai, amelyek nagyobb belátásra és bölcsességre vezetnek:

„Ez a föld. . . óh tudatlan tanítvány, csak komor pitvara a derengő hajnalnak, amely megelőzi az igazi világosság völgyét.” (18)

A következő két vers világos és sötét képeket is tartalmaz. A Szellem fénye el nem halványul és mindig jelen van, de ezt a fényt blokkolja és megsűri az anyag sötétsége, amelyet a sötét felhők és a sűrű lombok képviselnek. Ahogy a Titkos Tanításban is szerepel, a lélek sutogása túl halk lehet, szavainak hangja túl messze van a fizikai érzékszerveink által érzékelt síktól, 11, de a törekvő feladata, hogy elhárítsa ezeket az akadályokat, hogy a fény akadálytalanul áramoljon:

„Az EGY Mesterből áradó világosság, a Szellem nem halványuló arany fénye ragyogó sugarait kezdettől fogva a tanítványra árasztja. Sugarai áttörnek az anyag sűrű, sötét felhőit.” (80)

„E sugarak hol itt, hol ott világítanak rá, mint a dzsungel sűrű lombjain át a földre hulló napfény-foltok. (81)”

A 33. vers elegáns metaforája nyilvánvaló utalás azokra a különféle feltételekre és előítéletekre, amelyek a világról alkotott nézeteket behálózzák, és ezáltal lehetetlenné teszik, hogy a dolgokat olyannak lássuk, amilyenek valójában:

„A bölcsek nem hallgatnak az illúzió csábító hangjaira.” (33)

Az alábbi kijelentésben, ahol a tanítvány a tanítóhoz beszél, a „*tudatlanság és a sötétség*” nem ítélet. Azt akarja, hogy a tanár megossza a megvilágosodását azokkal, akik tudatlanságban vagy tudáshiányban szenvednek. Az a tény, hogy kopogtatnak és várnak, azt jelzi, hogy hajlandóak tanulni:

„Tekints azokra, akik bebocsátásért zörgetve, tudatlanságban és sötétségben várják, hogy a drága Törvény kapuja feltáruljon” (101)

A sötét erdők képe – szó szerinti és átvitt értelemben – az elszigeteltség és az elzárkózás állapotát képviseli, amelyet a személyes büszkeség motivál és vezérel:

„Ne hidd, hogy ha gőgös elzárkózottságban, az emberektől távol, sötét erdőben ülsz. . . ne hidd, óh jámbor, hogy ez a végső felszabadulás céljához vezet.” (32)

Ahelyett, hogy a tudatlanságot vagy a büszkeséget szimbolizálná, a sötétség motívuma most egy magasabb szellemi állapotot képvisel, amely homályos vagy észrevehetetlen jelenlegi képességeink számára. Feltételezzük, hogy a csúcson pompás fény van, de mivel jelenleg nem vagyunk képesek észlelni a tudat ilyen finom állapotait, ez a fény sötétségként jelenik meg előttünk:

„A második kapu útja is zöldelő, de meredek és hegyre kanyarodik, igen, fel egészen a szirtes oromra. Szürke ködök ülnek zordon és sziklás magaslatain, és minden sötét odafent. (233)

Az ingatag láng által keltett oszcilláló fantomok tévesek és félrevezetőek, hangsúlyozva, hogy a törekvőnek az egyhegyűségre van szüksége (lásd 266. vers):

„A széltől védett lámpa lángja nem mozog. A változó szélnek kitett láng lobog, és az imbolygó fény csalfa, sötét és folyvást váltakozó árnyékokat vet a lélek fehér oltárára.” (267)

A következő versnek a hangulata teljesen borzongató. Egyszerre riasztó és ijesztő. Az efféle képzetek egyesek számára fantasztikusnak tűnhetnek, de azok, akik behódoltak belső démonaiknak, személyes tapasztalatukból ismerik ennek valóságát:

„Még árnyékukat se engedd közelíteni, mert megnőve, nagyságban és hatalomban megerősödve a sötétség e szülőtte elnyeli a lényedet, mielőtt a sötét, ocsmány szörnyeteg létét észrevennéd.” (54)

Árnyék motívumok

A Csend Hangjában számos hivatkozás található az árnyékokra; csoportként a sötétség részalmazának tekinthetők. Az alábbi példák nem teljes körűek, csak illusztrációk; a jóindulatútól a rosszindulatúig sorba rendezve.

Ebben a részben a tanító ismét bátorítást ad a törekvőnek. A „külső árnyékok észlelője” becenév egyike azoknak, amelyeket a guru használ a tanítvány megszólítása során, ahogyan Krishna is a Bhagavad Gitában sokféle jelzőt használ, amikor Arjunához beszél. Az „árnyékok” arra utalnak, ami valószerűtlen, átmeneti, vagy hiányzik belőle a valódi anyag. A különbség megismeréséhez fejleszteni kell a megkülönböztető képességet:

„Ó, bátor törekvő, tekints mélyen szíved kútjába, és felelj. Ismered-e az Én erőit, ó külső árnyékok szemlélője, te?” (243)

A Hangban számos figyelmeztetés található, de ezeket a figyelmeztetéseket a gyengéd bátorító szavak ellensúlyozzák. A szöveget elmagyarázza, hogy az „árnyékok” a fizikai testek vagy személyiségek helyettesítői, mivel átmenetiek:

„Légy kitartó, mint az, aki örökre megmarad. Árnyékaid élnek és eltűnnek.” (138)

Egy érdekes részlet a Titkos Tanításból további kontextust biztosít:

A „Figyelő (virrasztó)” és az „árnyékai” – utóbbiak száma annyi, ahány reinkarnációja van a Monádnak – egy. A Figyelő vagy az isteni prototípus a létezés létrájának felső fokán áll; az árnyék az alsónál.¹²

Az árnyékképek más jelentést hordoznak a harminckettedik versben, ami a megtévesztést, a hamisságot és a hamisítványokat szimbolizálja, amelyek közül egyik sem létezik a Bölcsesség Csarnokában:

„Azt keresd, akinek segítségével a Bölcsesség Csarnokában újra megszülethetsz, a túlsó csarnokban, ahol az árnyékok ismeretlenek.” (32)

Ebben a következő részben az árnyék szűrőként működik, elhomályosítva vagy eltakarva a fényt a lélek elől:

„Tartsd távol gondolataidat minden külső tárgytól, minden külső látványtól. Tartsd vissza a belső képeket, nehogy lelked világosságára sötét árnyékot vessenek.” (86)

Még egy másik jelentést találunk az ötvennegyedik versben, amely ebben az esetben a tisztátalan gondolatok közelségét vagy perifériáját jelenti:

„Küzdj tisztátalan gondolataid ellen, mielőtt elhatalmasodnának rajtad . . . Vigyázz, tanítvány! Még árnyékukat se engedd közelíteni..” (54)

A drámai intenzitás fokozódik, ha olyan elmét ábrázolunk, amely elvesztette a kapcsolatot a valósággal. A megfoghatatlan árnyak látszólag ördögi módon gúnyolják az áldozatot:

„És akkor. . . óh igazság keresője, elme-lelked olyan lesz, mint a veszett elefánt, amely a dzsungelben őrjöng. Vesztébe rohan, mert az erdő fáit élő

ellenségnek véli, és a napos sziklák falán táncoló árnyékokkal viaskodik.”
(268)

Az alábbi hangulat, a rettegés és az előérzet, szinte a pánik határát súrolja:

*„A sötétség palástja borul az anyag mélységeire; redői között küszködöm.
Amint nézem, még mélyebb lesz . . . Árnyék mozdul, kígyóként csúszva . . .
Növekszik, felduzzad és eltűnik a sötétben.”* (203)

A következő vers hangja vészjósló és baljós. Ezen kívül némileg megdöbbenő lehet annak felismerése, hogy a sötét, lopakodó tárgy a saját árnyéka:

„Saját árnyékod az, az Ösvényen kívül, amint bűneid sötétjére vetődik.”
(204)

Blavatsky nem ad lábjegyzetet, de lehet, hogy az „önmagunk árnyéka” utalás a Küszöbön lakóra? Purucker okkult szövegében azt mondja, hogy ez a kifejezés Sir Edwar Bulwer-Lytton angol misztikus és regényíró irodalmi találmánya, amelyet könyvében, a Zanoniban talált meg. A kifejezés széles körben elterjedt és használatos a teozófiai körökben.

A továbbiakban elmondja, hogy ennek több jelentése van, de itt az apropó az, hogy a Lakó nem más, mint az ember múltjának megtestesült karmikus következményei vagy eredményei, amelyek kísértik azokat a küszöböket, amelyeket a beavatottnak át kell lépnie, mielőtt a beavatás magasabb fokára léphetne előre, vagy tovább haladhatna. . . . Ők valóban a halottak kísértetei, azok, akik korábban a jelenlegi ember volt - most kelnek fel, hogy a nyomába eredjenek, és ezért nagyon is találóan hívják őket a Küszöb lakóinak. Az utolsó példában – egy másik szörnyű figyelmeztetésben – a drámai intenzitás eléri a csúcspontot; a sötétben megbúvó fenyegető árnyék a tanítvány csontig hatoló bénulását eredményezi:

*„...úgy van ez a szív világosságával is, ha ez kialszik, fenyegető, sötét és
árnyék fog szívedből az ösvényre hullani, és a rémülettől gyökeret ver a
lábad.”* (239)

Záró gondolatok

A Csend hangját joggal nevezték a teozófiai irodalom klasszikusának. Könnyű lemondani egy ilyen kijelentésről, mert a „klasszikus” szót a ruházattól az üdítőn át a sporteseményekig és a populáris zenéig - mindent elloptak a szemérmetlen népszerűsítőktől. A szót csúnyán túlhasználták, és olyan mértékben felhígították, hogy elveszíti eredeti jelentését. Ráadásul a gyakran használt „pillanatnyi klasszikus” kifejezés nem más, mint abszurd. Senecát átfogalmazva, amikor minden klasszikus, semmi sem klasszikus.

Az olasz író és újságíró, Italo Calvino azonban megértette a klasszikus kifejezés értelmét, legalábbis az irodalom területén: „A klasszikus olyan könyv, amely minden egyes újra olvasással annyi felfedezést kínál, mint első olvasásra.”¹⁴ A költői képzetekben és jelentésekben gazdag könyv egyetlen olvasásra nem adja át minden kincsét. Az embernek el kell olvasnia, és újra kell olvasnia egy ilyen könyvet, hogy felfedje az összes aranyrögöt, különösen, ha a metaforák és analógiák eltakarják őket. Calvino azt is megjegyezte: „Klasszikusok azok a könyvek, amelyek kincs-élményt jelentenek mindazoknak, akik olvasták és szerették őket.”¹⁵ Kétségtelen, hogy A Csend Hangja mindkét kritériumnak megfelel. Ráadásul kiállta az idő próbáját is, ami a klasszikus egy újabb mércéje. Jó száz éve olvassák és szeretik; és ez még évekig így lesz.

Irodalomjegyzék:

1. John Milton, *Paradise Lost*, Book VI, (London: The Folio Society, 2003), p. 131.
2. G. R. S. Mead, "The Last Two Years", *Lucifer* 8, no. 46 (1891), p. 296.
3. Annie Besant, "As I Knew Her", *Lucifer* 8, no. 46 (1891), p. 94. 4. *Ibid.*
5. T. S. Eliot, *Selected Prose of T. S. Eliot*, (New York: Farrar, Straus and Giroux, 1975), pp. 77–8.
6. Percy Shelly, "A Defense of Poetry", 1840, <https://www.gutenberg.org/ebooks/5428> (accessed 26 Sep. 2023).
7. H. P. Blavatsky, *The Secret Doctrine*, (Adyar, Chennai: The Theosophical Publishing House, 1979), vol. 1, p. 41.
8. Alison Latham, Editor. *The Oxford Companion to Music*, (Oxford: Oxford University Press, 2003), p. 803.
9. H. P. Blavatsky, *The Secret Doctrine*, vol. 1, p. 40.
10. G. de Purucker, *Golden Precepts of Esotericism*, (Pasadena, CA: Theosophical University Press, 1979), p. 127.
11. Blavatsky, vol. 2, p. 424.
12. Blavatsky, vol. 1, p. 265.
13. Purucker, *Occult Glossary*, (Pasadena, CA: Theosophical University Press, 1996), pp. 41–2.
14. Italo Calvino, *Why Read the Classics?* (New York: Pantheon Books, 1999), pp. 4–5. 15. *Ibid.* ²

*

Fordította: N.A., lektori és szerkesztési munkák: B.A.